

Olsztyn, dnia 08.01.2015 r.

PS-IV.431.1.19.2014.EP

**Gminny Ośrodek
Pomocy Społecznej
w Iłowie -Osadzie**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 22 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 182 ze zm.) zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej tut. Urzędu przeprowadził kontrolę kompleksową w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Iłowie-Osadzie w dniach 25-29.08.2014 r.

Przedmiotem kontroli była ocena zakresu i sposobu realizacji ustawowych zadań samorządu gminnego z zakresu pomocy społecznej oraz ocena zgodności zatrudnienia pracowników z wymogami kwalifikacyjnymi. Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2013 r. do dnia 29 sierpnia 2014 r.

W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełniły 2 osoby tj. do 3.09.2013 r. p. Tomasz Rafalski, natomiast od 1.10.2013 r. - p. Piotr Wilgowicz.

Ustalenia kontroli zostały przedstawione w protokole z kontroli, podpisanym przez kierownika jednostki w dniu 10.12.2014 r. Do protokołu nie zostały wniesione zastrzeżenia.

W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych ustalono, że organizacja wewnętrzna Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Iłowie-Osadzie wynika ze statutu i regulaminu organizacyjnego jednostki.

Ustalenia w zakresie stanu realizacji zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym wykazały, że Gmina Iłowo-Osada nie prowadzi mieszkań chronionych. Zadanie wynika z art. 17 ust.1 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej i brzmi: „prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych”.

Spośród zadań zleconych gminie z zakresu pomocy społecznej, GOPS realizował dwa, wynikające z art. 18 ust. 1 pkt 5 i 6.

Pierwsze z tych zadań, to „prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi”. Ustalono, że w strukturze Ośrodka funkcjonuje Środowiskowy Domu Samopomocy im. Jana Pawła II przeznaczony dla 30 mieszkańców gminy, w tym dla osób przewlekłe psychicznie chorych i osób upośledzonych umysłowo.

Drugim z zadań jest „realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia”. W ramach tego zadania w okresie podlegającym kontroli Ośrodek realizował wieloletni rządowy program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, zarówno w formie dożywiania w szkole, jak i w formie świadczeń pieniężnych na zakup żywności.

Dokonując oceny kwalifikacji kadry Ośrodka stwierdzono, że kwalifikacje zawodowe obu kierowników i pracowników socjalnych są zgodne z wymogami określonymi w ustawie o pomocy społecznej. Kwalifikacje zawodowe opiekunek świadczących usługi opiekuńcze w ramach realizacji zadania własnego gminy, są zgodne z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 marca 2009 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych.

Odnosząc się do norm zatrudnienia określonych w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, tj. jeden pracownik socjalny na 2.000 mieszkańców, stwierdzono, że jednostka kontrolowana spełnia wymóg w tym zakresie. W GOPS w Iłowie -Osadzie zatrudnionych jest 4 pracowników socjalnych, średnio na jednego pracownika socjalnego przypada 1836 mieszkańców.

W celu dokonania oceny prawidłowości postępowania w sprawach przyznania świadczeń z pomocy społecznej wynikających z realizacji przez Ośrodek zadań określonych w art. 17 i 18 ustawy o pomocy społecznej oraz prowadzenia związanej z tym dokumentacji, dokonano analizy losowo wybranych spraw, które dotyczyły osób otrzymujących pomoc i tych, którym pomocy odmówiono. Na tej podstawie stwierdzono, że wnioski o udzielenie pomocy rozpatrywane były w terminie zgodnym z kodeksem postępowania administracyjnego, a rozstrzygnięcia były zasadne. Wywiady środowiskowe przeprowadzano z zachowaniem terminu określonego w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 czerwca 2012 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego. Zawarte w wywiadach środowiskowych plany pomocy opracowane przez pracowników socjalnych były zgodne z potrzebami zgłoszonymi przez wnioskodawców. Odbiór decyzji w każdym przypadku został potwierdzony przez adresata. Dokumentacja spraw w sprawie przyznania świadczenia z pomocy społecznej zawierała udokumentowaną sytuację dochodową osoby lub rodziny, zgodnie z art. 8 ustawy o pomocy społecznej. Stwierdzono, że pomocy udzielano bądź odmawiano zasadnie, zgromadzony materiał dowodowy był wyczerpujący. Nie budziła zastrzeżeń realizowana przez Ośrodek praca socjalna.

W zakresie przyznawania zasiłków stałych stwierdzono uchybienie polegające na tym, że wywiad aktualizacyjny nie został podpisany przez osobę, z którą go przeprowadzano. Ponadto w sprawie dot. zmiany wysokości zasiłku stałego i w sprawie dot. zmiany odpłatności za pobyt w dps, decyzje administracyjne wydano bez uprzedniego zatwierdzenia w wywiadzie środowiskowym planu pomocy w tym zakresie przez kierownika jednostki.

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami kierownikowi jednostki udzielono stosownego instruktażu.

W dokumentacji przyznawania zasiłków okresowych w jednym przypadku wywiad środowiskowy nie zawierał istotnych informacji o rodzinie, jakie zawierała decyzja

administracyjna przyznająca świadczenie. Z treści decyzji wynikało, że pomoc rodzinie przyznano z tytułu bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, co nie zostało opisane w wywiadzie.

W dokumentacji przyznawania zasiłków celowych w jednym przypadku nieprawidłowo ustalono dochód rodziny, wbrew art. 8 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej. Ustalając dochód rodziny, nie doliczono kwoty pobieranego dodatku mieszkaniowego, co w konsekwencji miało wpływ na nieprawidłowo przyznaną formę pomocy. Faktyczny dochód rodziny, był wyższy od kryterium dochodowego, w związku z tym rodzina nie kwalifikowała się do przyznania pomocy w formie zasiłku celowego (można było rozważyć możliwość przyznania specjalnego zasiłku celowego).

W zakresie dokumentacji i realizacji usług opiekuńczych w ramach zadań własnych gminy, nieprawidłowości nie stwierdzono. Jednakże stwierdzono, że treść Uchwały Nr XVII/130/04 Rady Gminy w Iłowie-Osadzie z dnia 5 lipca 2004 r. w sprawie ustalenia zasad odpłatności i trybu zwrotu przez świadczeniobiorców wydatków za usługi opiekuńcze nie uwzględnia w całości wymogu art. 50 ust. 6 ustawy o pomocy społecznej, tzn. nie określa kosztu 1 godziny usług. Natomiast koszt usług opiekuńczych ustalił kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Iłowie-Osadzie w drodze Zarządzenia Nr 2/2010 z dnia 1.06.2010 r., koszt ten obowiązywał również w okresie objętym kontrolą.

W związku z powyższym zespół inspektorów udzielił kierownikowi Ośrodka instruktażu, że na podstawie art. 50 ust. 6 ustawy o pomocy społecznej rada gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwalniania od opłat, jak również tryb ich pobierania. Zespół inspektorów zwrócił uwagę, że wśród szczegółowych warunków odpłatności nie można pominąć kwestii kosztu usługi opiekuńczej i specjalistycznej usługi opiekuńczej (stanowisko takie zajęł m.in. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Olsztynie w wyroku z dnia 17 maja 2012 r. II SA/OI 285/12).

W przedmiocie kierowania oraz ustalenia i zmiany odpłatności za pobyt w domach pomocy społecznej stwierdzono nieprawidłowości:

- w jednym przypadku przekroczenie terminu sporządzenia aktualizacji wywiadu, o którym mowa w art. 107 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej
- w jednym przypadku ustalenie dochodu niezgodnie z art. 8 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, skutkujące nieprawidłowościami w zakresie pobierania od mieszkanki domu pomocy społecznej odpłatności za pobyt w placówce, w wyniku których mieszkanka nadpłaciła za pobyt w dps kwotę 214,71 zł. Przypadek opisany został szczegółowo w protokole kontroli na str. 16-20.

Analiza dokumentacji dotyczącej kierowania do środowiskowego domu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ustalania i ponoszenia odpłatności

za usługi świadczone w placówce, wykazała następujące nieprawidłowości:

- w jednym przypadku brak spełnienia wymogu § 7 ust. 6 i 7 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy tzn. brak udokumentowania uzgodnienia z kierownikiem śds na jaki czas kieruje się osobę do śds. Uzgodnienie takie stanowi podstawę do wydania przez GOPS decyzji kierującej do śds na dany okres czasu
- w dwóch przypadkach w aktach spraw, wbrew wymogowi § 7 ust.1 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy, brak zaświadczenia lekarza rodzinnego o stanie zdrowia i braku przeciwwskazań do uczestnictwa w zajęciach w śds
- w trzech przypadkach brak aktualizacji wywiadów wymaganej art. 107 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej
- w dwóch przypadkach organ wydał decyzje kierujące do śds od daty poprzedzającej dzień wydania tych decyzji
- w jednym przypadku wbrew art. 8 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej ustalono dochód strony z miesiąca złożenia wniosku zamiast z miesiąca poprzedzającego jego złożenie, mimo że nie miała miejsca utrata dochodu
- w jednym przypadku mimo ustalenia w drodze wywiadu środowiskowego dochodu strony poniżej 250 % kryterium dochodowego, organ pomocy społecznej nie zmienił od 1.10.2012 r. decyzji administracyjnej z dnia 15.09.2011 r. w sprawie odpłatności za świadczone usługi w śds, co skutkowało nadpłatą strony w łącznej kwocie 384,60 zł oraz od 1.04.2013 r. organ nie wydał kolejnej decyzji o odpłatności za te usługi, mimo że dochód strony przekroczył 250 % kryterium dochodowego, co skutkowało niedopłatą strony w łącznej kwocie 33 zł. Przypadek opisany został szczegółowo w protokole kontroli na str. 22-23.

W zakresie dokumentacji i realizacji specjalnych zasiłków celowych, usług opiekuńczych, jak również w dokumentacji spraw dotyczących pomocy z programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz spraw zakończonych wydaniem decyzji odmownych, nieprawidłowości nie stwierdzono.

Na podstawie przeprowadzonej kontroli działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Iłowie-Osadzie oceniono pozytywnie z nieprawidłowościami. Szczegółowe ustalenia przedstawione zostały w protokole kontroli.

Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych nieprawidłowości jest kierownik jednostki. W związku z powyższym, działając w oparciu o art. 128 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, wnoszę o podjęcie stosownych działań mających na celu ich wyeliminowanie oraz o niezwłoczną realizację następujących zaleceń:

1. Podjąć działania mające na celu realizację zadania: „prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych”, o którym stanowi art. 17 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 182 ze zm).
2. Dochód strony ustalać zgodnie z art. 8 ustawy o pomocy społecznej.

3. Przyznając świadczenia pieniężne, w tym zasiłki celowe przestrzegać zasady wynikającej z art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którą prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (z zastrzeżeniem art.40, 41, 53a i 91 ustawy o pomocy społecznej) przysługuje osobie samotnie gospodarującej lub osobie w rodzinie, której dochód na osobę nie przekracza odpowiednio kwoty kryterium dochodowego.
4. W przypadku osób korzystających ze stałych form pomocy, w tym mieszkańców domów pomocy społecznej, jak również uczestników środowiskowych domów samopomocy aktualizację wywiadu sporządzać nie rzadziej, niż co 6 miesięcy, mimo braku zmiany danych, zgodnie z art. 107 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej.
5. Decyzje w sprawie skierowania do środowiskowego domu samopomocy na dany okres czasu wydawać między innymi w oparciu o wymóg § 7 ust. 7 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy tj. po udokumentowaniu uzgodnień w tym zakresie dokonanych z kierownikiem śds.
6. W przypadku dotyczącym nieprawidłowo ustalonej i pobranej odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej opisanym w protokole z kontroli na str. 16-20, uregulować nadpłatę stronie.
7. W przypadku dotyczącym nieprawidłowo ustalonej i pobieranej odpłatności za usługi świadczone w środowiskowym domu samopomocy opisanym w protokole z kontroli na str. 22-23, uregulować nadpłatę stronie.
8. Przestrzegać zasady, by przyznanie świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej nie obejmowało okresu poprzedzającego dzień wydania decyzji administracyjnej.
9. Kwestionariusze wywiadów środowiskowych sporządzać rzetelnie oraz zamieszczać w nich istotne informacje o rodzinie, co umożliwi objęcie jej pomocą stosowną do potrzeb.
10. Przestrzegać zasady wypełniania części V wywiadu środowiskowego (plan pomocy zatwierdzony przez kierownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej) ponieważ stanowi to podstawę do wydania decyzji administracyjnej o przyznaniu bądź odmowie pomocy.
11. Wzmocnić nadzór nad realizacją zadań wykonywanych przez pracowników socjalnych zatrudnionych w jednostce.

W odniesieniu do stwierdzonej w toku kontroli nieprawidłowości dot. braku zaświadczenia lekarza rodzinnego o stanie zdrowia i braku przeciwwskazań do uczestnictwa w zajęciach w śds odstępuje się od wydania zalecenia w tym zakresie, z uwagi na zmianę przepisów prawa od 31.12.2014 r. Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 4 grudnia 2014 r. zmieniono rozporządzenie w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. z 2014 r. poz. 1752) tj. w § 7 dodano ust. 8a, stanowiący, że w sytuacjach, o których mowa w ust. 7 i 8 nie wymaga się aktualizacji zaświadczeń lekarskich, o których mowa w ust. 1.

Nieprawidłowości i uchybienia stwierdzone w toku kontroli były na bieżąco omawiane kierownikiem i pracownikami socjalnymi Ośrodka. Udzielono instruktażu, o którym mowa w protokole z kontroli.

Wstępne wyniki i wnioski z kontroli zespół inspektorów w dniu 29.08.2014 r., w obecności kierownika kontrolowanej jednostki, przedstawił Zastępcy Wójta Gminy

Łowo-Osada p. Markowi Wiśniewskiemu.

Zgodnie z art. 128 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, w terminie 30 dni podmiot kontrolowany jest zobowiązany do powiadomienia o sposobie wykorzystania uwag i realizacji zaleceń, bądź o podjętych działaniach na rzecz realizacji zaleceń.

Jednocześnie informuję, że w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje jednostce kontrolowanej prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie uwag i zaleceń zawartych w tym wystąpieniu.

Z up. WOJEWODY WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Wanda Sylwia Kicińska
Zastępca Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej
Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego
w Olsztynie

GLÓWNY SPECJALISTA

Elżbieta Pironcz